

een *stijl* ontstaan. Deze reactie beleven wij sedert een tiental jaren. Niet plotseling is deze reactie onder verschillende namen als : futurisme, cubisme en expressionisme, gekomen, doch zij is, in de schilderkunst, voorbereid door de twee grootste kunstenaars aan 't einde der 19e eeuw: Cézanne en Vincent van Gogh (afb. 18-19). Dezen verkenden den weg, dien wij thans gaan. Beiden hadden in hun kunst de kiemen voor een algemeenen kunstvorm.

Cézanne laat geheel de individueele karakteristiek der dingen los en komt tot groote algemeenheid en zuiverheid van toon, tot 'n lokaaltoon. Alle voorwerpen, onverschillig welke, gedragen zich in zijn schilderijen als toon, zich voegende naar den lokaaltoon. Zijn eigen persoonlijkheid heeft geen deel aan de uitgebeelde voorwerpen. Deze worden door hem volgens de schilderkunst en niet volgens de natuur verklaard.

Vincent van Gogh komt in sommige zijner werken als „Mijn Slaapkamer” tot zakelijke kleuren zonder toon en tot een nieuw begrip van compositie.

In andere werken komt hij tot ideoplastische uitdrukking, de vormen hebben een persoonlijk sentiment tot inhoud. Met deze schilders begon een nieuwe wijze van zien. In deze nieuwe wijze van de natuur te zien, lag de tegenpool van de Grieksche physio-plastiek. De z.g. kubisten gaan in tegenovergestelde richting van de traditie op den eenmaal ingeslagen weg verder. Zij beschouwen de natuur volgens de kunst en geven de rhythmische opeenvolging der vlakken, evenwichtige verhouding en wisselwerking der gebeelde vormen (afb. 21). Niet het leven der natuurlijke vormen geven zij weer, maar uit de vlakken en kleuren scheppen zij een nieuw plastisch-zelfstandig leven. Met inspanning en ware verachting voor het oordeel der massa speuren zij in de dingen naar de elementaire uitdrukkingmiddelen der beeldende kunst. Over Renaissance en Hellas heen, reiken deze moderneren den Aegyptenaren de hand. Wij voelen dat er in wezen een overeenkomst tusschen hen bestaat. En juist omdat deze overeenkomst het wezen raakt,